

וכבר כתבו כמה אחרונים בדעת הרמב"ם שאין איסור לפדות ולהאכיל לכלבים דבר הקדוש קדושת דמים (ע' משל"מ ושעה"מ איסורי מזבח א, יא. וכן נקט לקוטי הלכות להלן לא לג). ושם מקורו מסוגיתנו. ובוזו מתישבת קושית הגרעק"א מה ראה שחלה על טריפה קדושת הגוף, שם גם הוא סובר שהוא כמקדיש עצים ואבנים אלא שלכן הוי הקדש למות משום שאין פודים קדושת בדיק הבית לכלבים.

(ע"ב) רק קדשיך – אלו תמורות' שהרי נקראה התמורה 'קדש', ובכלל קדשיך היא. **'אשר יהיו לך – אלו הולדות'**. 'יהיו' לשון עתיד, שעתידות לילד מן הקדשים (עפ"י רבנו גרשום).

דף יח

'אלא קרא למה לי, דאי עבר ומקריב קאי בעשה...' ואם תאמר אם כן מהו שאמר רבי עקיבא 'אינו צריך... הלא דרשת רבי ישמעאל צריכה וצריכה ללמד איסור עשה בהקרבתם [ורבי עקיבא לא למד שהוא אלא לכדרב הונא כדלהלן]? ויש לומר שרבי עקיבא סבר שלדעת רבי ישמעאל לא נתקבלה הלכה זו של חמש חטאות המתות ולכך הקשה עליו 'אינו צריך'. ואולם לפי האמת גם לרבי ישמעאל ישנה הלכה זו, וקרא בא לאיסור עשה (עפ"י תוס' נזיר כה: ד"ה רבי). ויש מי שפרש בדרך אחרת: כיון שללא ניתוק לרעה האשם פסול מדרב הונא, שוב כלול הדבר לדעת רבי עקיבא באזהרה הכללית של 'מחוסר זמן' שאסור בהקרבה משום לאו הבא מכלל עשה (ע' חולין פא), ועל כך אין צריך קרא. 'ולא טעה חלילה בדברי רבי ישמעאל' (עפ"י חדושי ר' מאיר שמחה מדווינסק נזיר כה).

'ל"א ממורגייהו'. רש"י פרש מדישת התבואה במוריגים. והתוס' הקשו הלא אסור לעבוד בקדשים. ופרש רבנו גרשום שנכנסו מעצמם על הגורן ועל התבואה ועל המוריגים ודשים, ולא עובד בהם במתכוין. ובשפת אמת הקשה הלא ודאי מחויב להורידם מהמוריגים (אלא שבמוסגר שם מובא שמדרבנן הוא שחייב, ולפי"ז לא קשה והכא קרא קדרשינן). וצדד לפרש דברי רש"י בשאמר להפריש ולא הפריש, ובא הכתוב לומר שיפריש אפילו בהמותיו בדישה. ואולם העיר שמרש"י במקום אחר (ביצה יט: וכ"מ בסו"פ פינחס). משמע שבאמר ולא הפריש אין מצווה ב'עשה' להביא ברגל ראשון (וכן הכריח הפנ"י בביצה יט: ואין כן דעת הטו"א (ר"ה ו באבני שהם ד"ה כיון). וע' קה"י ר"ה ג 1). ע"ע לעיל ת. אודות 'בל תאחר' במקום שנמנע בגלל הפסד ממון.

'ד"א אומר: ולד שלמים לא יקרב שלמים' לפרש"י דינו במיתה. ואילו רבנו גרשום (יז: כתב שלר"א ירעה עד שיסתאב [ולפי מה שהסיקו משום גזרה שמה יגדל עדרים עדרים, הרי בכך שנצרך להמתין עד שיפול בו מום לא יבוא לגדל. וכשיטה זו צדד בלחם משנה (תמורה ה, א) בדעת הרמב"ם].

(ע"ב) 'ולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל אחד בכל יום ויום עובר עליהם בכל תאחר'. בראש השנה הגרסה 'כיון שעברו עליו שלשה רגלים'. וכבר דייק שם הפני-יהושע שלענין המצות-עשה ובאת שמה... והבאתם שמה שאמורה ברגל ראשון, אינו עובר לאחר הרגל בכל יום ויום [שכן אמרו שם: 'כיון שעבר עליו רגל אחד – עובר', ולא אמרו 'בכל יום ויום' כמו כאן], אלא שנסתר הדבר מהגרסה בסוגיתנו (כן הקשה בערוך לנר שם).

אכן הגירסה שלפנינו מוקשית היא מצד עצמה, שהרי אין לאו דבל תאחר אלא לאחר שלש רגלים. ובשיטה מקובצת הגיה כאן 'בעשה'.

ונראה לכאורה שכיון שבאנו להגיה, יותר טוב להגיה 'שלוש רגלים' ולהתאים עם הגירסה בר"ה. וכמו שנקט בפשיטות בספר טורי אבן שם, שאין עובר על העשה אלא בשעת הרגל ולא בין הרגלים, וכמו שדייק בפני יהושע. אמנם יש מצדדים שעובר בעשה לאחר הרגל בכל יום יום. ע' ערוך לנר שם; שבט הלוי ח"ב קטו. וכן נקט בספר לקוטי הלכות עפ"י גרסת השיטמ"ק. ויש להעיר שצ"ל לדברי הרמב"ם (מע"ה"ק יד), ואילו ברמב"ם שם (הט"ו) משמע שרק לענין בל תאחר עובר בכל יום ויום ולא לענין העשה (וכן דייק מהרמב"ם בקה"י ר"ה ז). ומכל מקום לדברי הכל, אם ברגל לא היה מצווה, אין עובר ב'עשה' בכל יום אלא ברגל הבא, כמו שמשמע בגמרא שאם היה חולה בעצרת יכול להביאו רק בסוכות (ע' חשק שלמה; קהלות יעקב ר"ה ז; חדושים ובאורים).

'המפריש נקבה לעולה וילדה זכר – ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה'. טעם הדבר כתבו התוס' בכמה מקומות (ע' זבחים יב. קדושין ז): שסוברים חכמים בעלי חיים נידחין וכיון שנדחתה האם מעולה, אין הולד חוזר ונראה.

ואולם להלכה פסק הרמב"ם (תמורה ד,ה) כחכמים אעפ"י שפסק בעלי חיים אינם נידחים (ע' פסוה"מ ג,כג). ופרשו אחרונים שלדעת חכמים כיון שבא הולד מכח אמו אין הוא עדיף ממנה, והרי בא מכח קדושה דחוויה, ואינו דומה לקרבן שנפסל ונסתלק פסולו שחוזר ונראה (עפ"י קרן אורה זבחים יב. וע' שעה"מ ק"פ ד). ויש מחלקים בין דיחוי בגוף הקדושה כגון מפריש נקבה לעולה, בזה יש תורת דיחוי אף בבע"ח, ובין דיחוי שאינו בגוף הקדושה שהקדיש [כגון שמת אחד משעירי יוהכ"פ או בהמת השותפים שהקדיש אחד חציה] (עפ"י אבי עזרי תנינא מע"ה"ק טו,ד; קהלות יעקב תמורה ח). ויש מפרשים טעם חכמים משום קנס דרבנן על שהקדיש נקבה לעולה (כן מבואר ללשון אחרת בשיטמ"ק יט. אות ג. וכן מדוקדק מלשון רבנו גרשום. ויתכן שמקור הדבר מהסוגיא בכריתות כח. שמשמע שאף לרבנן אין בע"ח נידחים, שהקשו מר"א ולא סייעו מחכמים [וכקושית התוס' בזבחים]. עפ"י מקדש דוד קדשים קו"א ג,ב).

דף יט

'ע"ב) 'אי הכי אדמשמע לן דאין בנה קרב אשם נישמענין דאין בה קרב עולה והוא הדין לאשם' – פרש"י, השתא ומה לעולה אינו קרב אעפ"י שאמו הולכת לדמי עולה, כל שכן שאינו קרב אשם שאין דמי אמו הולכים לאשם.

ואף על פי שמבואר במשנה בסמוך שכל עוד לא נתכפר באשם אחר, מביאים בדמי אמו אשם – סתמא דמלתא לא ימתין עם אשמו עד שתומם ותימכר, שהרי מחויב להביא חובתו ברגל ראשון, ועל כן במציאות היא הולכת לדמי עולה ונחשבת עומדת לכך. וצ"ע (גליונות קהלות יעקב).

'רבי שמעון אומר: תימכר שלא במום'. וכן סובר רבי שמעון לענין מפריש נקבה לפסחו, תימכר שלא במום. (כן יש לשמוע מהברייתא המובאת בסמוך לענין תמורה, כמבואר בגמרא. וכן מפורש בירושלמי פסחים ט,ז. ומה שכתבו התוס' בפסחים (צו סע"ב) שיתכן שר"ש מודה במפריש נקבה פסח שאינה נמכרת בלא מום – פירש בעולת שלמה (כ. שכוונתם דוקא לאחר הפסח שאז ראויה היא לשלמים).

א. הלכה כר"א, שכן הוזכרה דעה זו לבדה במשנתנו, וגם דייקן מסתם משנה להלן כר"א (רמב"ם תמורה א, יז וכס"מ. ועוז"א לב, ט).

ב. מבואר בסוגיא בבכורות (מב) שלדברי האומר טומטום ספק זכר ספק נקבה הוא, אין דברי רבי אלעזר אמורים אלא באנדרוגינוס אבל בטומטום חלה עליו קדושה. ולדעת האומר טומטום בריה בפני עצמו הוא (שם), לחכמים החולקים על ר"א חלה קדושת הגוף על טומטום (ע' חזו"א לב, י).

ג. המקדיש את הטריפה; שמואל אמר: נתקדשה. וכיון שאנו נוקטים אין פודים את הקדשים להאכילם לכלבים – דינה במיתה. ולמאן דאמר פודים צריכה מום קבוע להיפדות עליו. ורבי אושעיא אמר: אינו אלא כמקדיש עצים ואבנים בלבד. ואף שמואל מודה שלדעת רבי אלעזר במשנתנו כל מקום שאינה ראויה לגופה, לא חלה עליה קדושת הגוף. לא אמר שמואל אלא לפי חכמים.

א. הרמב"ם (איסור"מ ג, פ) פסק שהרי זה כמקדיש עצים ואבנים, כר' אושעיא (ע' בנר"כ, ובחזו"א לב, א). ויתכן שבעצם נקט שמואל אך כיון שפסק כר"א במתני' הלכך לא חלה עליהם קדושת הגוף. ובוהו מבואר מדוע נקט הרמב"ם טעמו של ר"א לחלק בין טריפה לבע"מ לענין זה שלא חלה עליה קדושת הגוף, והלא בגמ' הוצרכו לטעם זה רק לענין עשיית תמורה (ע' בחדושי הגר"ח"ס שם) – אלא שלולא חילוק זה הו"א שמתקדשים כשמואל. ואעפ"י שבע"מ קבוע לא נתקדש, י"ל דטרפה שאין מומה ניכר וידוע, כמו שאמרו במנחות ה שאין ללמוד זמ"ז).

ב. יש מי שצדד שהטרפה פסולה לקרבן מדרבנן (ע' כסף משנה איסורי המזבח ב, בדעת הרמב"ם), ותמהו על כך מכמה סוגיות (ע' שער המלך שחיטה יא, א; חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב סז, מד).

פרק שלישי; דפים יז – יח

כח. א. מה דינו של וולד שלמים, וולד ולדם?

ב. מה דינם של וולד תודה וולד המעושרת?

ג. מה דינן של תמורת שלמים ותמורת עולה, תמורת חטאת ותמורת אשם ותמורת תודה?

ד. מה דינו של וולד התמורה?

א. לתנא קמא דמתניתין, ולדי שלמים (שנתעברו לאחר הקדישם, ע' להלן כח) וולדי ולדן עד סוף העולם – שלמים (זכר – לרבנות את הולד; אשר יהיו לך – אלו הולדות. ר' ישמעאל. וערש"י ותוס' לא סע"ב ושפ"א שם; מקדש דוד קו"א ג, ג), וטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. וכן העיד רבי יהושע ור' פפייס על וולד שלמים שיקרב שלמים.

ר"א אומר: ולד שלמים לא יקרב, והסיק רבי חייא בר אבא בשם ריו"ח [דלא כרבי אמי אריו"ח] שטעמו של ר"א משום גזרה שמא יגדל מהם עדרים עדרים. וחכמים אומרים: ולד שלמים יקרב. ופרש רבי שמעון מחלוקת ר"א וחכמים בולד בלבד, אבל ולד הולד לדברי הכל יקרב, שלא גזרו בזה דאקראי בעלמא (רבה) או לדברי הכל לא יקרב, שמתוך מעשיו ניכרת מחשבתו רוצה לגדל עדרים (ריב"ל). וכן סייעו מבריייתא דרבי חייא (ר' חנניא).

א. פסק הרמב"ם (תמורה ד, א) כחכמים וכרבי יהושע בן לוי וכדתני רבי חייא, שולד שלמים קרב שלמים אבל ולד ולדם אינו קרב מקנס חכמים, שמתוך מעשיו ניכר שלגדל עדרים הוא בא.

[בשפת אמת (כ): צדד מתוך הדחק שלרבה החילוק בין ולד לולד-הולד הוא מדאורייתא. ואלם הגרו"ס ועולה שלמה שם יישבו הסוגיא באופן שאין צריך לחדש זאת].
ב. לר"א, פרש"י שדין הולד במיתה. ויש אומרים ירעה עד שיסתאב (עפ"י רבנו גרשום; וכן צדד הלח"מ תמורה ד, א בדעת הרמב"ם).

ולד שלמים בעלי מומים (שנולד קודם פדיונם) גם הוא נתקדש (אם זכר). לדברי רבי אלעזר [שאמר ולד עולה נקבה ייקרב עולה] – נתקדש להיקרב, ולחכמים נתקדש לרעיה (כן מבואר מדברי שמואל ורבא. ואלם לבר פדא ורב פפא אפילו לרבי אלעזר תרעה – כן פרש רבנו גרשום מה שאמרו 'לרעיה וליבא דדברי הכל'. ובחזו"א (בכורות יח, 1) צדד בוח).

א. הרמב"ם (תמורה ד, ט) פסק שתיקרב (וכנראה גרס בגמרא 'לדברי הכל' ותו לא, וליקרב קאמר. חדושי הנצי"ב. וע"ע במה שכתב בתשובת משיב דבר ח"ב סו"י צד. פירושים נוספים בדעת הרמב"ם – ע' לח"מ תמורה ד, ט, שעה"מ ק"פ ד, ה; לקוטי הלכות, אבן האול איסו"מ א, יא, או"ש שם ג, יג, חזו"א בכורות יח, 1; קה"י ח).
ב. יש אומרים שלא נחלקו האמוראים אלא כשהעבור היה לאחר שהוממה האם, אבל נתעברה ואח"כ הוממה – הולד קדוש להיקרב לדברי הכל, לדעת הסוברים ולדות קדשים במעי אמן הם קדושים, שכבר נתקדש הולד להקריבו קודם נפילת המום (עפ"י מנחת חינוך תמא).

ב. ולד תודה, וולד ולדה עד סוף כל הדורות – הרי אלו כתודה אבל אין טעונים לחם (אם על תודה יקריבנו. ואפילו רבי אליעזר שגזר בולד שלמים שמא יגדל עדרים עדרים, בתודה לא גזר מפני שאינה מצויה כשלמים. רש"י).

א. הרמב"ם (תמורה ד, א) פסק שולד תודה קריבה אבל ולד ולדה אינה קריבה שמתוך מעשיו ניכר שלגדל עדרים עדרים הוא בא.
 יש אומרים בשיטתו שלדברי ר"א ולד התודה לא יקרב, גזרה שמא יגדל עדרים עדרים, ודלא כרש"י (ע' לח"מ, רע"א ושפ"א).
ב. ולד תודת חובה, אם לא נתכפר באם נחלקו אמוראים (במנחות פ) האם מתכפר בולד ומביא עמו לחם, שאדם מתכפר בשבת הקדש, אם לאו.

ולד המעושרת אינו קרב (אם כשב הוא מקריב – 'הוא' ולא ולד כל הקדשים, ופרשו שהוצרך ללמד על ולד המעושרת).

ג. תמורת עולה ושלמים כיוצא בהם, כדרך שאתה נוהג בעולה ובשלמים אתה נוהג בתמורתן, העולה מוקטרת כליל וטעונה הפשט וניתוח, והשלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק (נקבה (האמור בשלמים) – לרבות התמורה; רק קדשיך... ועשית עלתיך הבשר והדם – אלו תמורות. רבי ישמעאל).
 תמורת חטאת – למיתה, מהלכה למשה מסיני [בין שכבר נתכפרו בעליה בין שלא נתכפרו. להלן כב.].
 תמורת אשם – לרעיה, שכן למדו הלכה: כל שבחטאת מתה באשם רועה. ודמיה לנדבת ציבור, ולדעת רבי אלעזר לנדבת יחיד. רבי אליעזר אומר: דינה במיתה (ע"ע בפירוט להלן כ).
 הקריב תמורת חטאת או תמורת אשם – עבר בעשה (רק קדשיך – למעט, ולא הבא מכלל עשה עשה. רבי ישמעאל. וישנה דרשה נוספת בתו"כ דבורא דחובה ו: 'ושחט אתו' – ולא תמורתו. ושם הוצרך לאסור שחטתו. גם י"ל שהוצרך אליבא דרע"ק שלא דרש מ'רק').

שאלות ותשובות למסכת תמורה

- א.** נראה שהשוחטה אינו עובר ב'עשה' זה. ועל השחיטה נראה שפטור (עפ"י אחיעזר ח"ב יג). ואולם בתו"כ הנ"ל מבואר שיש מיעוט מיוחד על שחיטה.
- ב.** יתכן שיש בהבאת חטאות המתות גם משום עשה דחולין בעזרה, אך י"ל שאין איסור זה אלא בשחיטה ולא בשאר עבודות (עפ"י פרי יצחק ח"ב סו"י לד; אחיעזר ח"ב סו"י יג. וע"ע שו"ת רעק"א החדשות יג; חדושי חת"ס וגליוני הש"ס גטין כח:).
- ובשו"ת אחיעזר (ח"ב יג) צדד שבהקרבנות חטאת המתה אין עובר משום 'לא ירצה' שיש בהקרבנות שאר פסולים, אבל באשם עובר.
- תמורת תודה קרבה ללא לחם (אם על תודה יקריבנו; והקריב על זבח התודה. ע' מנחות עט:).
- א.** מהרמב"ם מבואר שבתודת נדבה, מביא לחם עמה ועם תמורתה, ש'מרבה בתודות' הוא (ע' חו"א לג, ז. וע"ע במפרשים במנחות עט"פ; או"ש פסחה"מ יב, ח).
- ב.** תמורת פסח קריבה כפסח עצמו. לפרש"י כשרה להיקרב כפסח לצאת בה ידי חובתו, ויש חולקים (עתוס' פסחים צו וזבחים לו: ד"ה שמעתי; תו"י ותורא"ש יומא נב. [ג: ד"ה ודוחה. וע' מקדש דוד קו"א בעניני קדשים ה, א, ג, ב]. ע"ע פרטים נוספים בפסחים צו).
- תמורת בעלי מומין נתרבתה מן הכתוב אם נקבה). אם המיר לפני שפדאם – קריבה. ואם המיר לאחר פדיונם, הואיל ובאה מכח קדושה דחוייה אינה קריבה, ודינה במיתה (עפ"י בכורות טז. ורש"י ותוס'. ובשיטמ"ק כאן (אות יד) הביא מהר"י שטסופק האם תמורת בע"מ קריבה. ע"ש).
- ד.** ככלל, ולד תמורת קרבן דינו כתמורת הקרבן, ויש בו גם דיני ולד הקרבן וכדלהלן. ולד תמורת שלמים; לתנא קמא דינו כשלמים לכל דבר.
- לר"א שאמר ולד שלמים לא יקרב, נראה שהוא הדין לולד תמורת שלמים (כן יש לשמוע מפשט דברי ר"ש במשנה). ואולם רעק"א צדד לד"י מהרישא שבולד תמורה מודה ר"א שיקרב כיון דלא שכח.
- ולחכמים החולקים על ר"א – תלוי הדבר בשתי גרסאות במשנה, האם ולד תמורה דינו כולד ולדן (ע' ר"ג ושיטמ"ק אות יא, וכ"כ רש"י ותוס' ור"ג להלן כ:). או כולד ראשון (כפשט הגרסה שלפנינו [וכבר הקשה הגרעק"א מגרסה זו על רש"י דלהלן]. וכן נקט הרמב"ם תמורה ד, א).
- ולד תמורת תודה, דינו כולד תורה וכתמורתה – קרב ללא לחם.
- ולד תמורת עולה; לדברי רבה בר בר חנה (הגרסה לפנינו בר"ג: רב הונא) תלוי הדבר במחלוקת חכמים ורבי אלעזר במפריש נקבה לעולה וילדה זכר, האם ירעה ויביא בדמיו עולה או ייקרב בעצמו עולה. ולדברי רבא הכל מודים בזה שייקרב בעצמו עולה שהרי ההקדש הראשון שבאו אלו מכחו זכר הוא וקרב, שלא כבמפריש נקבה לעולה.
- הלכה כרבא שולד תמורת עולה יקרב עולה. וכן ולד ולדה עד סוף העולם (עפ"י רמב"ם תמורה ד, ה; לקוטי הלכות).
- ולד תמורת אשם דינו כתמורת אשם [מלבד לרב חסדא אליבא דרבי אלעזר, שאעפ"י שתמורת אשם לרעה, ולד התמורה קרב בעצמו עולה (כן משמע בגמרא וברש"י ד"ה הוא עצמו ובתד"ה בדמיהן). וכן אמרו להלן (כ: לדברי הכל לאחר כפרה]. וכן ולד תמורת החטאת – כתמורת חטאת (ערמב"ם תמורה ד, ב).
- וכן ולד תמורת הפסח – כתמורת הפסח (עפ"י רמב"ם תמורה ד, ז).

דף יח

דיני מותר האשם – במנחות ד.

כט. מה דינו של המפריש תודה ואבדה והפריש אחרת ומצא הראשונה?

הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות, איזו מהן שירצה יקריב ולחמה עמה. והשניה תיקרב ללא לחם (אם על תודה יקריבנו – 'יקריב' לרבות. 'יקריבנו' למעט השניה מלחם). וכן הדין כשאבדה ונתכפר באחרת והביא עמה לחם, ואח"כ מצא הראשונה – יביאנה ללא לחם, ונאכלת ליום ולילה (עפ"י מנחות עט-פ; זבחים לו).

וכל זה בתודת חובה, כגון שאמר 'הרי עלי תודה', אבל תודת נדבה, כיון שלא נתחייב בהפרשת האחרת ואעפ"כ הפריש – הרי זה 'מרבה בתודות' וחייב לחם לכל אחת (עפ"י מנחות שם).

ברמב"ם משמע שכששתיהן עומדות – שתיהן חייבות בלחם (וע' קר"א ו"ת מנחות פ).

דפים יח – יט

ל. המפריש נקבה לקרבן שכשר בזכרים בלבד, מה דינה ודין ולדה בקרבנות דלהלן?

א. בעולה.

ב. בקרבן פסח.

ג. באשם.

א. המפריש נקבה לעולה – תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמיה עולה.

וישנה דעת תנאים שאינה צריכה רעה שלא חלה עליה קדושת הגוף. כן אמר רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון (להלן כ), אך כיון שראויה למזבח אינה יוצאת מידי מזבח, הלכך תימכר לצרכי שלמים ובדמיה יביאו עולות (כפי שהוכיחו מדברי רבי יהושע שם). אבל לפי תנא אחר מודה רבי שמעון בזה שצריכה רעה (כמו שביאר רש"י במשנה, שכיון שיש שם עולה בנקבה בקרבן העוף, הלכך חלה עליה קדושת הגוף).

המפריש נקבה לעולה וילדה זכר – ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה. רבי אלעזר אומר: הוא עצמו יקרב עולה.

א. הלכה כחכמים. וכשמביא בדמיו עולה – סומך עליה ונסכיה משלו (רמב"ם תמורה ד,ה).

ב. מדברי ר"ג וגרסה אחת בשיטמ"ק (יש. אות ג) נראה שגם לחכמים מדין תורה ייקרב עולה ורק משום קנס אמרו רועה. אבל התוס' (בקדושין ז: ובזבחים יב.) פרשו טעם חכמים משום שבעלי חיים נידחים, ומשמע שמדין תורה לא ייקרב הולד.

ב. המפריש נקבה לפסחו – תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח. [לדברי רבי שמעון תימכר שלא

במום, שלא נחתה עליה קדושת הגוף (עפ"י גמ' להלן וירושלמי פסחים ט,ז).]

נשתיירה אחר הפסח – תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה שלמים.

א. ישנה גירסה (במשנה פסחים צז – במשניות ובירושלמי ובכמה כת"י) שיפלו דמיה לנדבה, כלומר לקיץ

המזבח (פירוש המשניות לרמב"ם ומאירי שם).